

Utvärdering av Kreativa landsbygder

Region Sörmland – Kultur & Utbildning
Mars 2026

Bakgrund

Med start hösten 2024 och avslut i mars 2026 genomförde Leader Sörmlandskusten och Leader Södermanland projektet Kreativa Landsbygder i samarbete med Region Sörmland och Hela Sverige ska leva Sörmland, finansierat av medel från EU, kommunerna och Region Sörmland.

Projektet syftade till att stärka kulturell mångfald och kreativitet på landsbygderna, öka landsbygderna attraktivitet, engagera lokalbefolkningen och bidra till hållbar platsutveckling. Genom kultur och kreativitet skulle levande, inkluderande och långsiktigt hållbara landsbygder och lokalsamhällen utvecklas.

I projektet beviljades 21 mindre projekt, nedan kallade delprojekt, ett projektstöd på maximalt 40 000 kronor inklusive moms, för att genomföra ett projekt under 2025. Projektet kunde till exempel handla om att skapa nya mötesplatser som främjar kreativitet och samverkan, samverka för att skapa förutsättningar för återkommande evenemang som festivaler eller marknader, bygga nätverk eller utveckla lokala kulturella besöksmål. Två av projekten som beviljades medel var förstudier.

Tanken var att erbjuda ett enklare ansökningsförfarande och handläggningstid än vid ett ordinarie Leaderprojekt och med kortare genomförandeperiod. I övrigt ställdes samma grundvillkor som för övriga Leaderprojekt, det vill säga att projektet genomfördes i samverkan och i samarbete med minst en annan aktör.

Utöver pengarna ingick projektrådgivning och tre seminarier för delprojektens projektägare och deras samarbetspartners. Seminarierna hölls på olika platser i Sörmland under 2025 i syfte att låta delprojekten dela erfarenheter och bli inspirerade till olika lösningar på utmaningar av varandra och inhyrda föreläsare. Förhoppningen var att projektinsatserna skulle bli mer hållbara och effekterna mer långsiktiga genom att ta del av andras erfarenheter.

Inom projektets ramar arrangerades även tre nätverksträffar som till skillnad från seminarierna var öppna för alla intresserade, med inbjudna föreläsare och presentation av olika aktörer och verksamheter som arbetar med kreativitet och kultur för landsbygdsutveckling.

Utvärderingen

Denna utvärdering baseras till största del på en enkät som ställts till delprojektägarna och deras samarbetspartners under vårvintern 2026, då samtliga projekt var avslutade. Data från

delprojektens redovisningar samt en intern utvärdering med Leaderområdenas projektledare och Region Sörmlands representanter har också använts i sammanställningen.

Utvärderingen har gjorts utifrån frågeställningen om denna typ av insats, dvs ett mindre ekonomiskt bidrag kombinerat med nätverksträffar, seminarier och rådgivning:

- generat utveckling som fortsätter efter projektets avslut
- stärkt det ideella engagemanget på platsen
- ökat deltagarnas kontaktnät
- ökat försörjningsgraden för inblandade kulturskapare

Den första delen av utvärderingen fokuserar på projektet Kreativa Landsbygders värde för aktörerna i delprojekten medan del två fokuserar på respondenternas uppfattning om projektets effekter för platsens utveckling och delprojektens potentiella fortlevnad. Den tredje delen utvärderar ansökningsförfarandet och kontakten med Leader.

Enkäten var anonym och hade 26 respondenter varav 21 uppgav sig vara projektägare, alltså den aktör som stått som huvudsökande av projektmedlen, och 5 uppgav sig representera samarbetsparter. Av svaren i enkäten framgår det inte om de sistnämnda varit verksamma i fem separata projekt eller om några ingått i samma.

Av respondenterna uppger nästan två tredjedelar (16 st) sig vara organiserade som förening och en dryg tredjedel som företag (9 st). En respondent har valt alternativet ”annan organisationsform”.

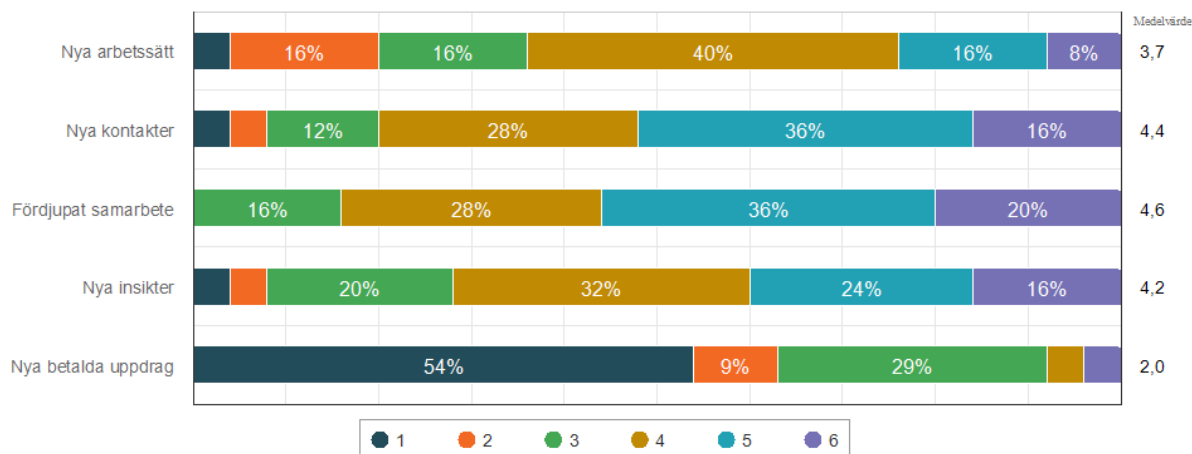
Projektets värde för delprojektägare och samarbetspartners

”Föreningen har varit bra på att driva projekt tidigare men har nu fått erfarenhet av ett djupare samarbete och nya kontakter för framtiden.”

Frågan om i hur stor utsträckning projektet Kreativa landsbygder bidragit till delprojektägarnas och samarbetspartnerns verksamheter är indelad i fem områden: nya arbetssätt, nya kontakter, fördjupade samarbeten, nya insikter och nya betalda uppdrag. Respondenterna fick skatta respektive del på en skala från 1 till 6 där 6 inneburit det högsta möjliga värdet. Man hade också möjlighet att utveckla sig i ett fritextsvar.

I hur stor utsträckning har projektet gett dig och/eller din verksamhet?

Antal svar: 25

Resultatet visar att projektet haft störst effekt på nya kontakter, fördjupat samarbete och nya insikter, något lägre men fortfarande över medel gällande nya arbetssätt medan effekten med nya betalda uppdrag är begränsad.

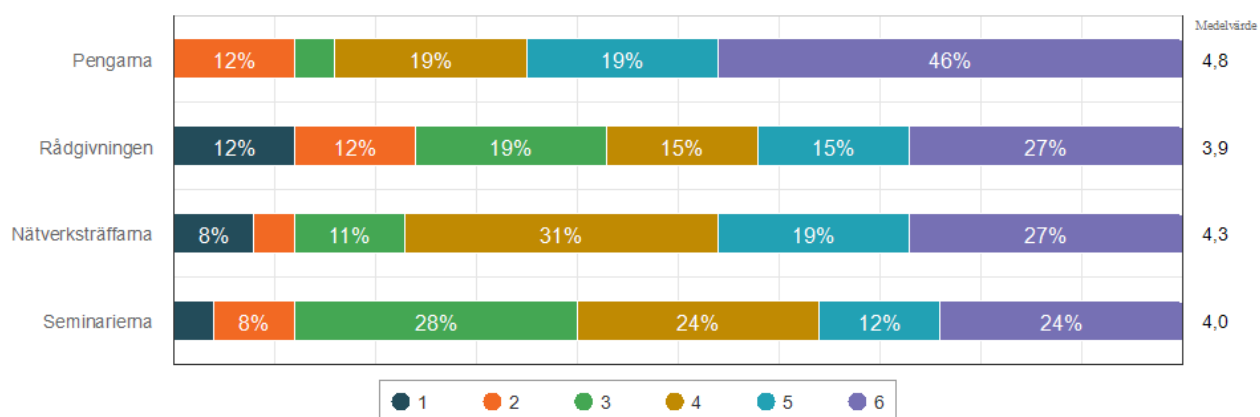
Det sistnämnda kan bero på flera saker – exempelvis att det var en hög andel av delprojekten som drevs av ideella föreningar, där det primära målet inte är att hitta betalda uppdrag.

Kreativa landsbygders olika stödfunktioner

På frågan om de fyra stödfunktionerna som Leader erbjudit inom projektet – finansiering, rådgivning, nätverksträffar och seminarium – varit värdefulla för genomförandet framgår det att finansieringen varit den viktigaste insatsen. En tydlig majoritet anger att denna haft stor eller mycket stor betydelse. Även rådgivningen värderas högt och har fungerat som ett viktigt stöd för många, även om upplevelsen varierat något mer mellan olika deltagare.

I vilken utsträckning har nedanstående varit värdefullt för genomförandet av projektet?

Antal svar: 26

”Roligare än jag trodde och mer spännande att få lite inblick i andra projekt, och hur fint och mångfacetterat Sörmland är!”

Nätverksträffar och seminarium

Enkäten ställde fördjupade frågor om seminarierna och nätverksträffarna för att utröna vad dessa gav respondenterna i nya kontakter, ny kunskap och inspiration, eller något annat av värde för delprojekten, vilket de kunde lyfta i fritextsvar. Av svaren framgick att både seminarierna och nätverksträffarna upplevdes som givande av en stor majoritet av deltagarna, där inspiration rankats allra högst. Flera deltagare lyfter att seminarierna bidrog till ökad motivation och gemenskap i projekten.

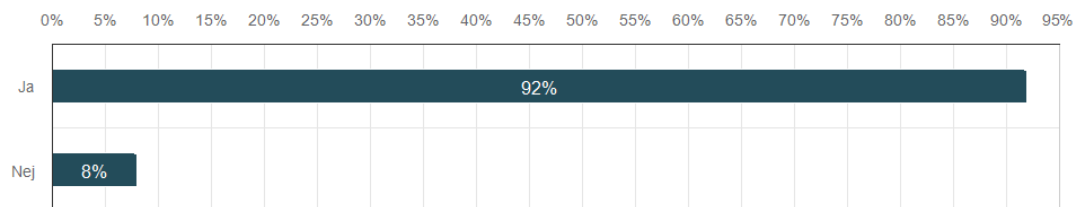
Projektets effekt på platsernas utveckling

”Vi har gjort en vandringsled som är mycket välbesökt av både ortsbor och personer med anknytning. Det ökar syresättningen i bygden. Många positiva signaler från vandrare. Föreningsvandringar, svenska kyrkan pilgrimsvandring. Förhoppningsvis gett insikt i bygdens betydelse i historien.”

”Kultur har fått utrymme att synas på en plats som i vanliga fall inte är förknippat med konst och skapande”

Har projektet bidragit till att utveckla platsen?

Antal svar: 26

En stor majoritet av deltagarna uppger att delprojekten har bidragit till att utveckla sina respektive platser. I fritextsvaren beskriver de hur projekten nått sina mål genom att ha skapat nya eller vitaliserat befintliga mötesplatser, stärkt lokala samarbeten och lett till aktiviteter som engagerat både boende och besökare. Att locka nya målgrupper och ge kultur och skapande större synlighet på platser som annars domineras av andra verksamheter är också effekter som flera nämner. Nya nätverk och fler besökare har gjort områden mer attraktiva och samtidigt stärkt gemenskap, friluftsliv och lokal identitet. Andra lyfter att lokala entreprenörer fått större synlighet.

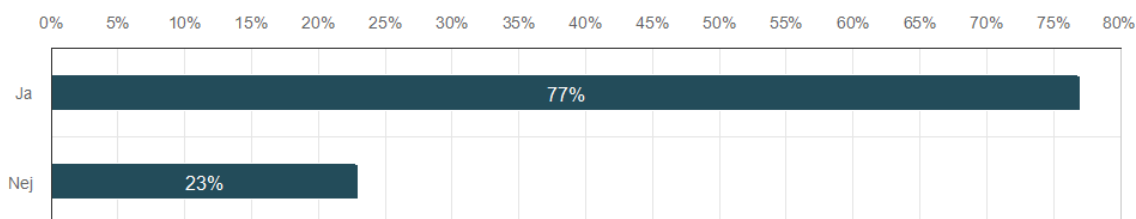
Endast två respondenter har uppgett att deras projekt inte bidragit till att utveckla platsen och av fritextsvaren att döma handlar det om de två projekt som endast varit förstudier.

Ideellt engagemang på platsen

”Flera som inte brukar vara ideella hos oss ställde upp på detta projekt, även släkt och bekanta till aktörerna bidrog ideellt.”

Upplever du att det ideella engagemanget har ökat på platsen för projektgenomförandet?

Antal svar: 26

Även det ideella engagemanget upplevs ha ökat på många håll. Deltagarna beskriver hur fler vill bidra när projekten lyckas, och att både nya och tidigare ovana personer engagerat sig. Nya medlemmar har tillkommit i flera föreningar och intresset för att vidareutveckla platser och aktiviteter har stärkts. Bland dem som inte upplevt ökat engagemang framhålls främst att platsen redan hade en aktiv ideell bas, att projekten varit små eller att det är svårt att bedöma förändringen.

Projektresultatens fortlevnad

”Scenen/mötesplatsen finns kvar och bjuder in till nya sammankomster och erbjuder möjlighet för fortsatt aktivitet för både barn och vuxna.”

”Vi har bildat bra samarbeten med skolor på landsbygden och kan fortsätta samarbeta och ha mer klasser i skolorna. Vilket leder till fler medlemmar och dansare i föreningen.”

”Nya projekt planeras redan för olika intressanta händelser som fortsätter att uppmärksamma och bredda platsen för att locka nya engagerade medlemmar och aktörer.”

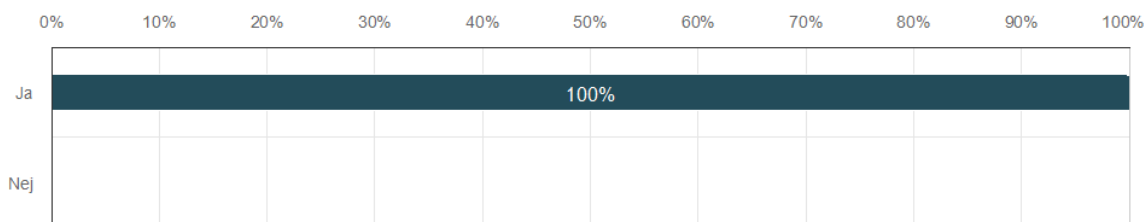
”Vi kommer att genomföra projektiden enligt förstudien.”

”I mig och mitt huvud kommer vi kanske hitta en finansieringsmodell där vi kan fortsätta fördjupa detta. Alla deltagare var så otroligt positiva.”

”Vi har satt den offentliga konsten på kartan för politiker, medlemmar i föreningen och boende i kommunen. Även ökat intresse i kranskommunerna Södertälje och Botkyrka.”

”Kommer projektresultaten leva vidare i någon form?”

Antal svar: 26

Enkätsvaren visar att samtliga deltagare anser att projektresultaten kommer att leva vidare i någon form. I fritextsvaren framträder en bred och varierad bild av hur detta sker. Många beskriver hur aktiviteter, metoder och samarbeten som etablerats under projekttiden nu fortsätter i nya former. Flera deltagare planerar fortsatta aktiviteter på den inslagna vägen och andra lyfter att de byggt upp fungerande arbetssätt, dokumentation och kontakter som nu används i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Många betonar vikten av de relationer och nätverk som skapats, och hur dessa kommer att bära projektresultaten vidare – inte minst på platser där gemenskapen stärkts genom gemensamt arbete. På flera håll fortsätter konkreta projekt att utvecklas, exempelvis lokala leder, kartor eller nya ansökningar som tar vid där projektet slutade. Ett återkommande tema är hur positiva upplevelser och idéer från projektiden har inspirerat deltagarna att fortsätta samarbeta och utveckla sina platser och verksamheter, även i liten skala.

Samverkan med kulturaktörer

De respondenter som i bakgrundsfrågorna kryssat i att de inte var kulturaktörer fick frågan om den här satsningen gjort att de i högre utsträckning kunde tänka sig att samverka med kulturaktörer i framtiden. Frågan besvarades jakande av samtliga. Några lyfter att samarbeten redan är en naturlig del av deras verksamhet, och att projektet stärkt förutsättningarna ytterligare.

Oväntade resultat

När deltagarna ombeds beskriva projektets mest oväntade resultat framkommer en mångfald av svar – från nya kontakter, oväntat stort engagemang och uthålliga resultat som klarat väder och vind, till personliga upptäckter kring hur mycket som kan åstadkommas på kort tid. Flera överraskades av hur många besökare och deltagare som deras projektet faktiskt nådde.

Erfarenheter av ansökan, stöd och administration

Frågorna om ansökningsförfarandet, projektredovisningen, kontakten och stödet från Leader ställdes till delprojektägarna. Frågan om hur man fick reda på utlysningen ställdes till alla som svarade på enkäten liksom den avslutande frågan om möjliga förbättringar inför liknande, framtida satsningar.

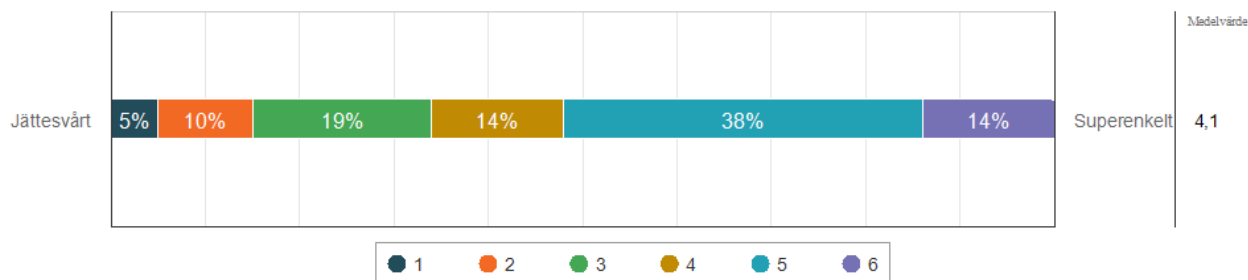
Utlysning

De flesta uppger att de fick kännedom om utlysningen genom personliga kontakter, medan drygt en fjärdedel nåddes via Region Sörmlands nyhetsbrev och en mindre andel via sociala medier. En hittade informationen genom Leader Södermanland, en annan gjorde egna efterforskningar och en tredje fick den på ett informationsmöte.

Ansökningsförfarande och stöd från Leader

"Hur har du upplevt ansökningsförfarandet?"

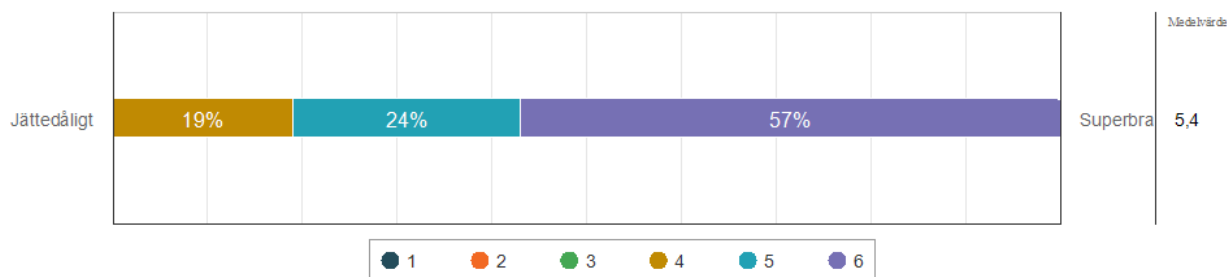
Antal svar: 21

I fritextsvaren på frågan om ansökningsförfarandet varierar omdömena. En del upplevde ansökan som enkel, medan andra tyckte att den var svår och tidskrävande, särskilt eftersom både ansökan och redovisningen innehöll många detaljer att sätta sig in i. Några lyfter också att det är utmanande när man saknar tidigare erfarenhet av ansökningsarbete, medan andra med mer vana upplevde processen som relativt smidig.

Hur upplever du att kontakten med Leader fungerat?"

Antal svar: 21

"Samarbetet med Leaders handläggare och stöd var betydande för att kunna få maximal effekt av projektet. Vi nådde ut till över 500 st personer i samband med detta projekt."

Helhetsbilden av kontakten med Leader är mycket positiv. Deltagarna beskriver handläggarna som engagerade, lyhörda, tillgängliga och professionella. Många värdesätter möjligheten att snabbt få svar på frågor och att kunna bolla osäkerheter under projektets gång. Några lyfter dock att delar av utbetalningsprocessen varit strulig och tidskrävande, men detta är undantag –

majoriteten beskriver stödet som tydligt, vänligt och hjälpsamt. Enskilda personer inom Leader nämns också som särskilt stödjande och kompetenta.

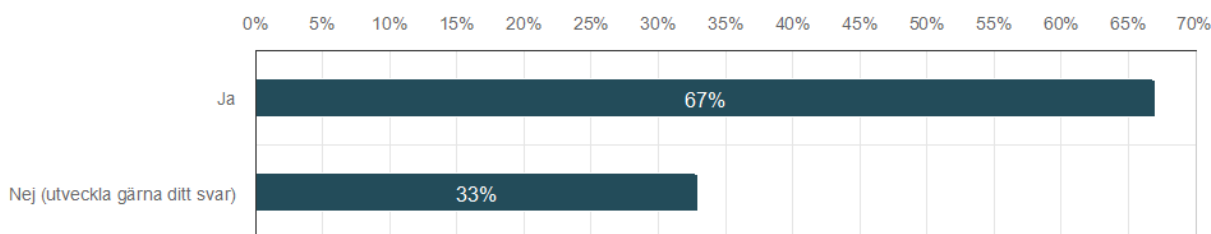
Nästan alla deltagare uppger att de har fått det stöd de behövde från Leader. Endast en person uttrycker att stödet varierade beroende på vem man kom i kontakt med, men överlag beskrivs stödet som mycket gott.

Har administrationen varit rimlig i förhållande till stödet och den ideella tiden?

Två tredjedelar anser att administrationen varit rimlig. Den tredjedel som svarade nej beskriver att arbetet varit alltför omfattande, ibland mer tidskrävande än själva projektgenomförandet. Flera pekar på att administrationen drog ut på tiden, krävde många ideella timmar eller blev onödigt tung, särskilt för ovana projektledare. Slutskedet och utbetalningsdelen nämns som särskilt problematiska av några.

"Har administrationen kring projektet varit rimlig i förhållande till summan ni fick och den ideella tiden ni lagt ner?"

Antal svar: 21

"Ge mer pengar till färre projekt så att hälften av pengarna går till möten, träffar, redovisning. Alternativt ha väldigt mycket mindre admin. Ge kulturutövare en chans att slippa arbeta gratis för en gångs skull."

"Jag tror att det hade varit bra med stöd från människor som kan marknadsföring, att presentera olika tydliga grepp för att nå ut med sitt evenemang för de som tycker att det är svårt."

Vad borde Leader förbättra inför en liknande satsning?

Förbättringsförslagen handlar framför allt om att minska den administrativa bördan och att göra regler, villkor och krav tydligare och mer samlade. Flera efterlyser enklare redovisning, förskottsutbetalning till kulturaktörer och större ekonomisk ersättning för projektledning. Deltagarna vill också se bättre spridning i kulturkretsar, stöd i marknadsföring och möjlighet att bygga vidare på projekt inom Leader. Några anser att svårigheterna främst ligger i regelverket som Leader måste förhålla sig, inte hos Leader själva.

Sammanfattning

Utvärderingen visar att Kreativa landsbygder har stärkt lokala aktörer genom nya kontakter, samarbeten och arbetssätt, medan finansiering och rådgivning varit centrala för genomförandet. Projekten har utvecklat platser, ökat engagemanget och skapat nätverk som bär vidare även efter projektets slut. Inför framtida satsningar blir det viktigt att minska administrationen, tydliggöra krav och ge bättre stöd i marknadsföring och projektledning för att ytterligare öka effekten.